

بررسی ویژگی های روانسنجی فرم ۶۰ سوالی مقیاس مشکلات بین شخصی

دکتر محمدعلی بشارت^{۱*}، رضا محمدمهر^۲، سمانه پوربهلول^۳، لیلا عزیزی^۴

۱. استاد، گروه روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: مشکلات بین شخصی، مشکلاتی هستند که در رابطه با دیگران تجربه می شوند و آشفتگی روانی ایجاد می کنند. هدف اصلی این پژوهش، بررسی پایایی، روایی و تحلیل عاملی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی در نمونه ای از دانشجویان ایرانی بود.

مواد و روش ها: این پژوهش از نوع روانسنجی ابزار است و از روش های معمول و عمدتاً توصیفی برای تحلیل داده ها استفاده شده است. در این مطالعه، ۶۴۷ دانشجوی داوطلب (۳۶۱ دختر، ۲۸۶ پسر) از دانشگاه های شهر تهران شرکت کردند. نمونه ها فرم ۶۰ سوالی مقیاس های مشکلات بین شخصی، سلامت روانی، حرمت خود و هوش هیجانی را تکمیل کردند. روایی مقیاس مشکلات بین شخصی به روش بررسی روایی سازه، همگرا و تشخیصی تعیین شد. به منظور تعیین پایایی از روشهای بررسی همسانی درونی و آزمون مجدد استفاده شد.

یافته ها: تحلیل عاملی اکتشافی، علاوه بر عامل کلی مشکلات بین شخصی، شش عامل را برای مقیاس مشکلات بین شخصی تایید کرد. روایی همگرا و تشخیصی مقیاس مشکلات بین شخصی، بر حسب ضرایب همبستگی میانگین نمره های آزمودنی ها در مقیاس های مشکلات بین شخصی با شاخص های بهزیستی روانشناختی، درماندگی روانشناختی، حرمت خود و هوش هیجانی تایید شدند. همسانی درونی مقیاس، بر حسب ضرایب آلفای کرونباخ محاسبه شد و با ضرایب همبستگی از ۰/۸۲ تا ۰/۹۳ مورد تایید قرار گرفت. پایایی بازآزمایی مقیاس بر اساس نتایج دو بار اجرای آزمون محاسبه شد و با ضرایب همبستگی از ۰/۶۵ تا ۰/۸۱ مورد تایید قرار گرفت. **نتیجه گیری:** بر اساس نتایج این پژوهش، مقیاس مشکلات بین شخصی، از پایایی و روایی کافی برخوردار است و می تواند برای سنجش مشکلات بین شخصی در پژوهش ها مورد استفاده قرار گیرد.

کلید واژه ها: مقیاس مشکلات بین شخصی، پایایی، روایی، تحلیل عاملی اکتشافی

مقدمه

اطاعت پذیری (submissiveness)، صمیمیت (intimacy)، مسئولیت پذیری (responsibility) و مهارگری (controlling) از مهم ترین مهارت های عمومی برای برقراری روابط بین شخصی شناخته شده اند (Horowitz و همکاران، ۱۹۸۸). تاثیر متغیرهای بین شخصی بر سلامت روانی (Tse & Yip، ۲۰۰۹؛ Segrin & Taylor، ۲۰۰۷؛ Worthington و همکاران، ۲۰۰۷) و اختلال های روانی (DiTommaso و همکاران، ۲۰۰۳؛ Lam و همکاران، ۲۰۰۳؛ Wenzel و همکاران، ۲۰۰۵) مورد بررسی و تایید قرار گرفته است.

برقراری روابط بین شخصی سالم و رضایت بخش، به عنوان ضرورت گریز ناپذیر در زندگی اجتماعی است و مستلزم داشتن مهارت های ارتباطی کارآمد است. توانمندی افراد در زمینه های قاطعیت (assertiveness)، مردم آمیزی (sociability)،

نویسنده مسئول مکاتبات: دکتر محمدعلی بشارت، تهران، دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه روانشناسی بالینی، صندوق پستی ۱۴۱۵۵-۶۴۵۶

آدرس پست الکترونیک: besharat@ut.ac.ir

تشخیص و تمایز آنها از مشکلات شخصی را فراهم می سازد. برای مثال، دو نوع مشکلات شخصی و بین شخصی در فرایند درمان، تغییرات شان متفاوت است و ترسیم این تفاوت به وسیله مقیاس مشکلات بین شخصی می تواند با پیش آگهی و نتایج درمان مرتبط باشد.

مشخصه های روانسنجی نسخه ۱۲۷ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی در نمونه های خارجی شامل همسانی درونی (internal consistency) و پایایی بازآزمایی (test-retest reliability) (Horowitz و همکاران، ۱۹۸۸)، ساختار عاملی (factor structure) (Alden و همکاران، ۱۹۹۰)، روایی سازه (construct validity) (Gurtman، ۱۹۹۵) و حساسیت (sensitivity) نسبت به تغییرات بالینی در فرایند روان درمانی (Gurtman، ۱۹۹۶) و در نمونه های ایرانی (بشارت، ۲۰۰۶a، ۲۰۰۸) بررسی و تایید شده است. علاوه بر فرم بلند مقیاس، ساختار عاملی چندین نسخه کوتاه مقیاس مشکلات بین شخصی نیز تحلیل و گزارش شده است. گرچه بحث در مورد مناسب ترین ساختار عاملی مقیاس ادامه دارد (Barkham و همکاران، ۱۹۹۶؛ Savorinin و همکاران، ۱۹۹۵؛ Gude و همکاران، ۲۰۰۰)، اثربخشی آن در مورد روان درمانگری تایید شده است (Hoffart، ۱۹۹۷؛ Markowitz و همکاران، ۱۹۹۶). هدف اصلی این پژوهش، بررسی ویژگی های روانسنجی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی شامل پایایی، روایی و تحلیل عاملی بر اساس یافته های دست آمده در فرم ۱۲۷ گویه ای همین مقیاس (بشارت، ۲۰۰۶، ۲۰۰۸) در نمونه ای از جمعیت دانشجویی بود. فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی به دلیل تعداد کمتر سوالات و سهولت اجرای آن می تواند به راحتی مورد استفاده های بالینی و پژوهشی قرار گیرد. اهمیت بررسی ویژگی های روانسنجی این ابزار برای استفاده در دو حوزه گسترده اقدامات بالینی و پژوهشی، و قابلیت کاربرد آن در مورد جمعیت های بهنجار و نابهنجار، ضرورت پژوهش را توجیه و تصریح می کند.

مواد و روش ها

این پژوهش از نوع روانسنجی است و از روش های معمول و عمدتاً توصیفی برای تحلیل داده ها استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان شاغل به تحصیل در یکی از دانشگاه های دولتی شهر تهران بین سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۸ بود. ششصد و نود و سه دانشجوی داوطلب از بین جامعه آماری در این پژوهش شرکت کردند. از میان دانشجویان رشته

گرچه شناسایی ماهیت بین شخصی مشکلات روانشناختی (شخصی) سابقه ای طولانی دارد، اما تا هنگام اعلام نتایج مطالعه Horowitz و همکاران تلاشی برای بررسی و ساماندهی نحوه بررسی این مشکلات به گونه ای که برای پژوهشگران مفید باشد صورت نگرفته بود. Horowitz و همکاران (۱۹۸۸) و (۱۹۸۶) با تحلیل دقیق مشکلات گزارش شده در مصاحبه های بالینی توانستند مجموعه ای از مشکلات بین شخصی، شامل مشکلات افراد در زمینه قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسئولیت پذیری و مهارگری را شناسایی، تلخیص و فهرست کنند (Gurtman، ۱۹۹۲). مبانی زیر مقیاس ها و عوامل سازنده مقیاس مشکلات بین شخصی با دو دسته یافته های مرتبط با تحلیل های تجربی (Barkham و همکاران، ۱۹۹۶؛ Savorinin و همکاران، ۱۹۹۵) و رویکردهای نظری (Alden و همکاران، ۱۹۹۰؛ Soldz و همکاران، ۱۹۹۵) مطابقت می کنند. حاصل کار Horowitz و همکارانش ساختن «مقیاس مشکلات بین شخصی» (Inventory of Interpersonal Problems) بود. گویه های این مقیاس مطابق الگوی معمول بیان مشکلات در مصاحبه ها، به دو دسته تقسیم شدند: دسته اول با این عبارت شروع می شوند «برایم دشوار است که فلان کار را انجام دهم» و عبارت اصلی دسته دوم این است که «فلان کار را خیلی زیاد انجام می دهم» مقیاس مشکلات بین شخصی امکان اندازه گیری مقدار و ماهیت این نوع مشکلات را به صورت خود گزارش دهی فراهم می سازد (Horowitz و همکاران، ۱۹۸۸).

ضرورت فراهم سازی مقیاسی که بتواند مشکلات بین شخصی را اندازه گیری کند به چند دلیل توجیه می شود: مشکلات بین شخصی با مداخله های روان درمانگری مرتبط است (Horowitz، ۱۹۷۹؛ Horowitz & Vitkus، ۱۹۸۶) و همکاران، ۱۹۸۲)، هیچ هنجاری برای نشان دادن فراوانی انواع مشکلات وجود ندارد. یک مقیاس استاندارد شده به ما کمک می کند که شایع ترین انواع مشکلات بین شخصی را به صورتی نظامدار شناسایی کنیم. وجود یک مقیاس به ما کمک می کند که مشخص کنیم چه چیزی در جریان درمان به دست آمده است. اگر مقیاسی وجود داشته باشد که مشکلات بین شخصی معمول را مشخص کند، بیمار و درمانگر می توانند به صورت مستقل مشکلات مورد نظر و میزان بهبود آنها در جریان درمان را بررسی کنند. مقیاس مشکلات بین شخصی با ارزیابی نوع و مقدار این دسته از مشکلات، علاوه بر سنجش عینی آنها به منظور تامین هدف های پژوهشی و نظری، امکان

های مختلف در مقطع کارشناسی دانشگاه های دولتی تهران، کسانی که سابقه اختلال روانپزشکی و یا بیماری پزشکی مستلزم مصرف دارو نداشتند، به صورت داوطلب و در دسترس برای شرکت در پژوهش دعوت شدند. پس از جلب مشارکت دانشجویان، مقیاس مشکلات بین شخصی، مقیاس سلامت روانی (Mental Health Inventory)، مقیاس درجه بندی حرمت خود (Self-Esteem Rating Scale) و مقیاس هوش هیجانی (Emotional Intelligence Scale) به صورت فردی در مورد آنها اجرا شد. تعداد ۴۶ آزمودنی به دلیل پاسخ ناقص به مقیاس ها از تحلیل های آماری کنار گذاشته شدند و بدین ترتیب نمونه پژوهش به ۶۴۷ داوطلب (۳۶۱ دختر، ۲۸۶ پسر) تقلیل یافت. میانگین سن کل دانشجویان $(\pm 2/72)$ ۲۲/۹۶ سال با دامنه ۱۸ تا ۳۰ سال، میانگین سن دختران $(\pm 2/35)$ ۲۲/۳۳ سال با دامنه ۱۸ تا ۲۷ سال و میانگین سن پسران $(\pm 2/95)$ ۲۳/۷۶ سال با دامنه ۱۹ تا ۳۰ سال بود.

مقیاس مشکلات بین شخصی: مقیاس مشکلات بین شخصی یک از مون ۶۰ گویه ای است و مشکلات بین شخصی را در شش زمینه قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسئولیت پذیری و مهارگری در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از نمره ۰ تا ۴ می سنجد (Horowitz و همکاران، ۱۹۸۸). علاوه بر شش زیر مقیاس فوق، میانگین نمره کل مشکلات بین شخصی آزمودنی، براساس نمره وی در مجموع ۶۰ گویه آزمون محاسبه می شود. نمره آزمودنی در هر یک از زیر مقیاس ها و در نمره کل مشکلات بین شخصی بر حسب میانگین محاسبه می شود. بر این اساس، در هر یک از مقیاس ها، جمع نمره آزمودنی بر تعداد ماده های آن مقیاس تقسیم می شود و دامنه نمره آزمودنی از صفر تا چهار متغیر خواهد بود. فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی، بر اساس یافته های به دست آمده از فرم ۱۲۷ گویه ای همین مقیاس (بشارت، ۲۰۰۶a، ۲۰۰۸) در جمعیت ایرانی تهیه شده است. گویه های فرم کوتاه مقیاس مشکلات بین شخصی، بر اساس ضرایب آلفای کرونباخ و بارهای عاملی بالای این ۶۰ گویه در تحلیل های عاملی مقدماتی، از بین مجموعه ۱۲۷ گویه فرم بلند مقیاس انتخاب شدند.

مقیاس سلامت روانی: مقیاس سلامت روانی - ۲۸ (بشارت، ۲۰۰۹)، فرم کوتاه مقیاس ۳۴ سوالی سلامت روانی (بشارت، ۲۰۰۶b; Veit & Ware, ۱۹۸۳) است. این مقیاس، یک آزمون ۲۸ سوالی است و دو وضعیت بهزیستی روانشناختی (psychological well-being) و درماندگی روانشناختی

(psychological distress) را در اندازه های پنج درجه ای لیکرت از نمره ۱ تا ۵ می سنجد. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در زیرمقیاس های بهزیستی روانشناختی و درماندگی روانشناختی به ترتیب ۱۴ و ۷۰ خواهد بود. ویژگی های روانسنجی فرم ۲۸ سوالی این مقیاس، در نمونه ای متشکل از هفتصد و شصت آزمودنی در دو گروه بیمار $(n=277)$ ؛ ۱۷۳ زن، ۱۰۴ مرد) و بهنجار $(n=483)$ ؛ ۲۶۷ زن، ۲۱۶ مرد) مورد بررسی و تایید قرار گرفت (بشارت، ۲۰۰۹). روایی همزمان (concurrent validity) مقیاس سلامت روانی از طریق اجرای همزمان پرسشنامه سلامت عمومی (General Health Questionnaire) (Goldberg, ۱۹۸۸) در مورد همه آزمودنی های دو گروه محاسبه شد. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد که بین نمره کلی آزمودنی ها در پرسشنامه سلامت عمومی با زیر مقیاس بهزیستی روانشناختی همبستگی منفی معنادار $(r = -0/87, P < 0/001)$ و با زیر مقیاس درماندگی روانشناختی همبستگی مثبت معنادار $(r = 0/89, P < 0/001)$ وجود دارد (لازم به ذکر است که نمره بیشتر در پرسشنامه سلامت عمومی نشانه سلامت کمتر است). این نتایج روایی همزمان مقیاس سلامت روانی را تایید می کنند. روایی تفکیکی مقیاس سلامت روانی از طریق مقایسه نمره های بهزیستی روانشناختی و درماندگی روانشناختی دو گروه بیمار و بهنجار محاسبه شد و مورد تایید قرار گرفت. نتایج تحلیل عاملی تاییدی نیز دو زیرمقیاس بهزیستی روانشناختی و درماندگی روانشناختی را مورد تایید قرار داد (بشارت، ۲۰۰۹). مقیاس درجه بندی حرمت خود: مقیاس درجه بندی حرمت خود (Nugent & Thomas, ۱۹۹۳) یک آزمون ۴۰ سوالی است و حرمت خود را در اندازه های هفت درجه ای لیکرت از نمره ۱ تا ۷ می سنجد. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی به ترتیب ۴۰ و ۲۸۰ خواهد بود. در مطالعه Nugent & Thomas (۱۹۹۳)، ضریب آلفای مقیاس درجه بندی حرمت خود ۰/۹۷ محاسبه شده است. روایی سازه (construct validity) مقیاس درجه بندی حرمت خود، بر اساس همبستگی آن با شاخص حرمت خود Hudson (۱۹۸۲) و مقیاس رضایت خاطر تعمیم یافته Hudson (۱۹۸۲)، خوب گزارش شده است (Nugent & Thomas, ۱۹۹۳). ویژگی های روانسنجی فرم فارسی این مقیاس (بشارت، ۲۰۰۷a)، در نمونه ای متشکل از نهصد و هفتاد آزمودنی در دو گروه بهنجار $(n=783)$ ؛ ۴۰۹ زن، ۳۷۴ مرد) و بیمار $(n=187)$ ؛ ۱۱۹ زن، ۶۸ مرد) مورد بررسی و تایید قرار گرفت.

مقیاس سلامت روانی: مقیاس سلامت روانی - ۲۸ (بشارت، ۲۰۰۹)، فرم کوتاه مقیاس ۳۴ سوالی سلامت روانی (بشارت، ۲۰۰۶b; Veit & Ware, ۱۹۸۳) است. این مقیاس، یک آزمون ۲۸ سوالی است و دو وضعیت بهزیستی روانشناختی (psychological well-being) و درماندگی روانشناختی

مرتبط، کافی گزارش شده است (آستین و همکاران، ۲۰۰۴؛ Saklofske و همکاران، ۲۰۰۳؛ Schutte و همکاران، ۱۹۹۸). در فرم فارسی این مقیاس (بشارت، ۲۰۰۷b) آلفای کرونباخ پرسشهای مقیاس در مورد یک نمونه ۱۳۵ نفری از دانشجویان ۰/۸۸ محاسبه شد که نشانه همسانی درونی خوب آزمون است. ضرایب همبستگی بین نمره های ۴۲ نفر از نمونه مذکور در دو نوبت آزمون با فاصله دو هفته ۰/۸۳ محاسبه شد که نشانه پایایی بازآزمایی رضایت بخش مقیاس است.

یافته ها

جدول ۱ شاخص های آماری میانگین و انحراف معیار نمره های دانشجویان را بر حسب متغیرهای مشکلات بین شخصی، سلامت روانی، حرمت خود و هوش هیجانی نشان می دهد.

مقیاس هوش هیجانی: این مقیاس یک آزمون ۳۳ سوالی است که به وسیله Schutte و همکاران (۱۹۹۸) براساس مدل هوش هیجانی Salovey & Mayer (۱۹۹۰)؛ Mayer & Salovey، ساخته شده است. سوال های آزمون سه مقوله سازی هوش هیجانی شامل تنظیم هیجان ها (regulation of emotion)، بهره وری از هیجان ها (utilization of emotion) و ارزیابی هیجان ها (appraisal of emotion) را در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از نمره یک (کاملاً مخالف) تا نمره پنج (کاملاً موافق) می سنجد. همسانی درونی سوالهای آزمون برحسب ضریب آلفای کرونباخ از ۰/۸۴ تا ۰/۹۰ (Austin و همکاران، ۲۰۰۴؛ Saklofske و همکاران، ۲۰۰۳؛ Schutte و همکاران، ۱۹۹۸) گزارش شده است. ضریب پایایی بازآزمایی مقیاس در مورد یک نمونه ۲۸ نفری از دانشجویان به فاصله دو هفته ۰/۷۸ محاسبه شد (Schutte و همکاران، ۱۹۹۸). روایی مقیاس هوش هیجانی نیز از طریق سنجش همبستگی آن با سازه های

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمره های مشکلات بین شخصی، سلامت روانی، حرمت خود و هوش هیجانی دانشجویان دانشگاه های

تهران (n=۶۴۷)

متغیر	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
مشکلات بین شخصی	۲/۱۰	۰/۷۶	۲/۰۳	۰/۷۱	۲/۰۶	۰/۷۴
قاطعیت	۱/۶۵	۰/۵۲	۱/۸۲	۰/۶۰	۱/۷۵	۰/۵۷
مردم آمیزی	۱/۸۹	۰/۷۰	۲/۰۱	۰/۷۲	۱/۹۵	۰/۷۲
اطاعت پذیری	۱/۹۷	۰/۷۵	۲/۱۲	۰/۷۳	۲/۰۵	۰/۷۵
صمیمیت	۱/۹۴	۰/۷۱	۱/۹۹	۰/۷۳	۱/۹۷	۰/۷۲
مسئولیت پذیری	۲/۲۹	۰/۶۶	۲/۰۳	۰/۶۹	۲/۱۵	۰/۶۹
مهارگری	۲/۳۰	۰/۷۵	۲/۰۲	۰/۷۰	۲/۱۴	۰/۷۴
بهزیستی روانشناختی	۵۱/۴۴	۹/۳۸	۵۱/۹۳	۱۰/۰۲	۵۱/۷۱	۹/۴۷
درماندگی روانشناختی	۳۰/۵۵	۷/۲۵	۲۹/۵۵	۷/۵۹	۲۹/۹۹	۷/۴۶
حرمت خود	۲۲۲/۷۴	۳۴/۴۶	۲۲۳/۸۸	۳۱/۵۱	۲۲۳/۳۷	۳۲/۸۲
هوش هیجانی	۱۲۲/۰۲	۲۴/۶۷	۱۲۴/۵۲	۲۴/۰۸	۱۲۳/۴۱	۲۴/۳۶

روایی KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) برابر با ۰/۸۷ و آزمون کرویت بارتلت (Bartlett sphericity) با $p < ۰/۰۰۱$ معنادار است. در تحلیل چرخش نیافته (unrotated solution)، بار عاملی اکثر گویه های مقیاس روی یک عامل کلی (مشکلات بین شخصی کلی) قرار گرفت. آزمون اسکری (scree test) (Cattell، ۱۹۶۶)، که تعداد تقریبی عامل ها را پیشنهاد می کند، نشان داد که شش عامل قابل استخراج است. به دلیل همبستگی مثبت عوامل (زیرمقیاس های) مشکلات بین شخصی، تحلیل عوامل داده ها با روش چرخش متمایل

روایی

به منظور بررسی روایی سازه مقیاس مشکلات بین شخصی، از تحلیل عاملی اکتشافی با روش تحلیل مولفه های اصلی (principal components analysis) برای کل ۶۴۷ شرکت کننده در پژوهش استفاده شد. به منظور اجرای روش تحلیل مولفه های اصلی و اثبات این که ماتریس همبستگی داده ها در جامعه صفر نیست، از آزمون کرویت بارتلت (sphericity) (Bartlett) استفاده شد. نتایج این آزمون نشان داد که مقدار

درصد از واریانس کل را تبیین می کنند. جدول ۲ بار عاملی گویه های هر یک از عوامل را نشان می دهد.

(oblique rotation) انجام شد. نتایج چرخش متمایل نشان داد که شش عامل قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسئولیت پذیری و مهارگری وجود دارند و ۵۹

جدول ۲: نتایج تحلیل عاملی اکتشافی گویه های مقیاس مشکلات بین شخصی

عامل اول*		عامل دوم		عامل سوم		عامل چهارم		عامل پنجم		عامل ششم	
بار	گویه	بار	گویه	بار	گویه	بار	گویه	بار	گویه	بار	گویه
۰/۷۳	۱	۰/۳۵	۱۲	۰/۶۶	۱۰	۰/۶۷	۲۷	۰/۵۷	۳	۰/۴۱	۳
۰/۷۵	۶	۰/۶۳	۱۶	۰/۵۳	۲۰	۰/۷۰	۳۴	۰/۷۲	۴۵	۰/۷۵	۴۵
۰/۶۸	۱۴	۰/۷۱	۲۵	۰/۷۴	۲۱	۰/۵۳	۳۷	۰/۶۶	۴۶	۰/۶۳	۴۶
۰/۶۶	۳۲	۰/۴۰	۳۸	۰/۳۶	۲۲	۰/۳۴	۴۹	۰/۶۱	۵۰	۰/۵۵	۵۰
۰/۳۸	۳۵	۰/۴۴	۵۴	۰/۵۲	۳۰	۰/۶۸	۵۲	۰/۶۰	۵۱	۰/۶۰	۵۱
۰/۴۴	۳۶	۰/۵۰			۴۴	۰/۳۹	۵۷	۰/۳۵			
۰/۶۵	۴۲	۰/۵۷									
۰/۳۵	۵۶	۰/۷۳									
۰/۳۳	۶۰	۰/۶۵									
۰/۵۷											
۰/۴۵											

*عامل اول اول = قاطعیت; عامل دوم = مردم آمیزی; عامل سوم = اطاعت پذیری; عامل چهارم = صمیمیت; عامل پنجم = مسئولیت پذیری; عامل ششم = مهارگری

بهبودی روانشناختی، حرمت خود و هوش هیجانی همبستگی منفی معنادار و با درماندگی روانشناختی همبستگی مثبت معنادار وجود دارد (جدول ۳). این نتایج، روایی همگرا و تشخیصی مقیاس مشکلات بین شخصی را تایید می کنند.

روایی همگرا (convergent) و تشخیصی (افتراقی) (discriminant) مقیاس مشکلات بین شخصی از طریق اجرای همزمان مقیاس سلامت روانی، مقیاس درجه بندی حرمت خود و مقیاس هوش هیجانی در مورد آزمودنی ها محاسبه شد. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد که بین نمره آزمودنی ها در زیر مقیاس های مشکلات بین شخصی با

جدول ۳: ضرایب همبستگی پیرسون بین زیر مقیاس های مشکلات بین شخصی با شاخص های سلامت روانی، حرمت خود و هوش هیجانی برای بررسی روانی همگرا و تشخیصی مقیاس

متغیر، پسران	بهبودی روانشناختی	درماندگی روانشناختی	حرمت خود	هوش هیجانی
مشکلات بین شخصی (کل)	-۰/۵۸	۰/۳۵	-۰/۵۸	-۰/۵۳
قاطعیت	-۰/۴۵	۰/۲۳	-۰/۲۲	-۰/۳۷
مردم آمیزی	-۰/۵۷	۰/۲۱	-۰/۳۲	-۰/۳۳
اطاعت پذیری	-۰/۱۳*	NS	-۰/۳۰	-۰/۱۵
صمیمیت	-۰/۶۱	۰/۱۴	-۰/۳۱	-۰/۴۵
مسئولیت پذیری	-۰/۶۴	۰/۲۸	-۰/۴۳	-۰/۴۸
مهار گری	-۰/۳۷	NS	-۰/۱۷	-۰/۱۹
متغیر، دختران				
مشکلات بین شخصی (کل)	-۰/۵۶	۰/۴۵	-۰/۶۴	-۰/۶۹
قاطعیت	-۰/۳۱	۰/۲۶	-۰/۴۵	-۰/۴۷
مردم آمیزی	-۰/۲۸	۰/۲۵	-۰/۴۴	-۰/۵۲
اطاعت پذیری	-۰/۲۵	NS	-۰/۱۱*	-۰/۱۱*
صمیمیت	-۰/۲۸	۰/۲۳	-۰/۴۵	-۰/۴۶
مسئولیت پذیری	-۰/۴۲	۰/۳۴	-۰/۵۵	-۰/۶۳
مهار گری	-۰/۳۳	۰/۳۳	-۰/۱۷	-۰/۳۰
متغیر، کل دانشجویان				
مشکلات بین شخصی (کل)	-۰/۵۷	۰/۴۰	-۰/۶۱	-۰/۶۲
قاطعیت	-۰/۳۶	۰/۲۵	-۰/۳۴	-۰/۴۳
مردم آمیزی	-۰/۳۹	۰/۲۴	-۰/۳۷	-۰/۴۰
اطاعت پذیری	-۰/۲۰	۰/۱۲	-۰/۱۹	-۰/۱۳
صمیمیت	-۰/۴۱	۰/۱۹	-۰/۳۸	-۰/۴۶
مسئولیت پذیری	-۰/۵۱	۰/۳۲	-۰/۴۹	-۰/۵۶
مهار گری	-۰/۳۴	-۰/۲۴	NS	-۰/۲۵

همه ضرایب با $P \leq 0/001$ معنادار هستند؛ ضرایب مشخص شده با * با $P \leq 0/005$ معنادار هستند و ضرایب مشخص شده با NS معنادار نیستند.

همسانی درونی

برای سنجش همسانی درونی مقیاس مشکلات بین شخصی از ضریب آلفای کرونباخ (۱۹۷۰) در مورد نمره های آزمودنی ها استفاده شد. ضرایب آلفای کرونباخ گویه های هر یک از زیر مقیاس های قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسئولیت پذیری و مهار گری و نمره کل مشکلات بین شخصی برای همه آزمودنی ها ($n=647$) به ترتیب $0/82$ ، $0/90$ ، $0/86$ ، $0/93$ و $0/91$ ، $0/91$ ، $0/83$ ، $0/91$ و $0/91$ محاسبه شد. این ضرایب نشانه همسانی درونی رضایت بخش مقیاس مشکلات بین شخصی است.

پایایی بازآزمایی

ضرایب همبستگی بین نمره های ۱۱۲ نفر از آزمودنی ها در دو نوبت با فاصله دو تا چهار هفته برای سنجش پایایی بازآزمایی مقیاس مشکلات بین شخصی محاسبه شد. این ضرایب برای قاطعیت $r=0/71$ ، برای مردم آمیزی $r=0/65$ ، برای اطاعت پذیری $r=0/76$ ، برای صمیمیت $r=0/75$ ، برای مسئولیت پذیری $r=0/78$ ، برای مهار گری $r=0/70$ و برای مشکلات بین شخصی (نمره کل) $r=0/81$ به دست آمد و در سطح $P < 0/001$ معنادار بودند. این ضرایب نشانه پایایی بازآزمایی رضایت بخش فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی هستند (جدول ۴).

جدول ۴: ضرایب همبستگی بین نمره های دانشجویان در مقیاس مشکلات بین شخصی در نوبت اول و دوم برای محاسبه پایایی بازآزمایی مقیاس (N=۱۱۲)

متغیر	نوبت اول		نوبت دوم		پایایی بازآزمایی
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
مشکلات بین شخصی (کل)	۲/۱۰	۰/۷۶	۲/۳۲	۰/۷۹	۰/۸۱
قاطعیت	۱/۸۰	۰/۶۲	۱/۷۵	۰/۶۹	۰/۷۱
مردم آمیزی	۱/۹۷	۰/۷۵	۱/۹۱	۰/۷۷	۰/۶۵
اطاعت پذیری	۲/۱۰	۰/۷۶	۲/۲۲	۰/۷۹	۰/۷۶
صمیمیت	۱/۹۹	۰/۷۷	۲/۰۳	۰/۸۱	۰/۷۵
مسئولیت پذیری	۲/۱۲	۰/۷۴	۲/۱۹	۰/۹۷	۰/۷۸
مهار گری	۲/۱۰	۰/۷۸	۲/۱۵	۰/۷۵	۰/۷۰

همه ضرایب معنادار هستند ($P \leq 0.001$).

بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش حاضر مشخصه های روانسنجی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی را در نمونه ای از جمعیت دانشجویی تایید کرد. نتایج مربوط به روایی سازه فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی با روش تحلیل مولفه های اصلی علاوه بر عامل کلی مشکلات بین شخصی، وجود شش عامل قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسئولیت پذیری و مهارگری را تایید کرد. اگر چه این شش عامل روی هم رفته توانسته اند ۵۹ درصد واریانس کل را تبیین کنند، گویه های ۹ و ۳۱ از عامل اول، ۱ از عامل دوم، ۳۸ از عامل سوم، ۲۲ از عامل چهارم و گویه ۵۷ از عامل پنجم دارای بار عاملی کمتر از ۰/۴۰ بودند. تجدید نظر در مورد محتوای این ماده ها در پژوهش های آینده می تواند این نقطه ضعف را برطرف سازد. در عین حال، این یافته ها با نتایج پژوهش های انجام شده در زمینه ساختار عاملی فرم های کوتاه مقیاس مشکلات بین شخصی (Barkham و همکاران، ۱۹۹۶؛ Sournin و همکاران، ۱۹۹۵؛ Gude و همکاران، ۲۰۰۰)، به طور کلی مطابقت می کنند.

روایی همگرا و تشخیصی (افتراقی) فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی از طریق اجرای همزمان مقیاس های سلامت روانی، حرمت خود و هوش هیجانی در مورد دانشجویان محاسبه شد. ضرایب همبستگی میانگین نمره های آزمودنی ها در زیر مقیاس های بهزیستی روانشناختی، درماندگی روانشناختی، حرمت خود و هوش هیجانی معنادار بود ($P < 0.001$). طبق این نتایج، فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی از روایی کافی برخوردار است. این یافته

ها با نتایج پژوهش های انجام شده، در زمینه روایی فرم ۱۲۷ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی (Alden و همکاران، ۱۹۹۰؛ بشارت، ۲۰۰۶a، ۲۰۰۸؛ Gurtman، ۱۹۹۰؛ Horowitz و همکاران، ۱۹۸۸)، مطابقت می کنند و اعتبار فرم کوتاه مقیاس مشکلات بین شخصی را برای استفاده در پژوهش های آینده مورد تایید قرار می دهند.

همسانی درونی ماده های فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی و زیرمقیاس های این آزمون بر حسب ضرایب آلفای کرونباخ محاسبه شد و مورد تایید قرار گرفت. پایایی بازآزمایی مقیاس بر اساس محاسبه ضرایب همبستگی بین نمره های تعدادی از دانشجویان در دو نوبت با فاصله دو تا چهار هفته برای زیرمقیاس های مشکلات بین شخصی و همین طور برای نمره کلی مشکلات بین شخصی معنادار بود ($P < 0.001$). این ضرایب نشانه پایایی بازآزمایی رضایت بخش مقیاس است. این یافته ها با نتایج پژوهش های انجام شده در مورد پایایی فرم های بلند (Alden و همکاران، ۱۹۹۰؛ بشارت، ۲۰۰۶a، ۲۰۰۸؛ Gurtman، ۱۹۹۰؛ Horowitz و همکاران، ۱۹۸۸) و کوتاه (Barkham و همکاران، ۱۹۹۴، ۱۹۹۶؛ Sournin و همکاران، ۱۹۹۵؛ Gude و همکاران، ۲۰۰۰) مقیاس مشکلات بین شخصی، مطابقت می کنند.

بر اساس یافته های این پژوهش، فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی، به عنوان مقیاسی معتبر و مختصر که اجرای آن بسیار ساده تر از فرم ۱۲۷ گویه ای آن است، می تواند برای بررسی مشکلات بین شخصی به کار بسته شود. گرچه پژوهش حاضر در مورد نمونه ای از جمعیت دانشجویی بهنجار انجام شده، و اعتباریابی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس

اعتباریابی، در آینده فراهم خواهد ساخت. محدودیت دیگر در مورد ویژگی های روان سنجی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی، جامعه پژوهش و در درجه بعد، تعداد نمونه شرکت کننده در این پژوهش است. به همین دلیل، این نتایج، مخصوصاً در زمینه تحلیل عاملی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی، باید مقدماتی تلقی شوند.

تشکر و قدردانی

این پژوهش با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه تهران انجام شده است. لذا بدین وسیله از معاونت محترم، اساتید و مسئولان ذیربط دانشگاه تهران، هم چنین از دانشجویانی که به عنوان آزمودنی و پرسشگر در این پژوهش شرکت کردند و با همکاری صادقانه آن ها این پژوهش انجام شد، صمیمانه تشکر و قدردانی می شود.

مشکلات بین شخصی در مورد جمعیت های بیمار گام بعدی در تکمیل مشخصه های روانسنجی این مقیاس خواهد بود، با استناد به یافته های مشابه (برای مثال، بشارت، ۲۰۰۶a، ۲۰۰۸) می توان از آن برای پژوهش های اکتشافی در مورد گروه های مختلف بیماران، مخصوصاً کسانی که بیشتر از مشکلات بین شخصی رنج می برند، استفاده کرد. نتایج پژوهش حاضر در تایید پایایی، روایی و ساختار عاملی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی در عین حال با محدودیت های خاص مقدماتی بودن این مشخصه ها همراه است. این محدودیت ها، مخصوصاً در زمینه بررسی انواع روایی یک مقیاس که فرایندی مستمر است، بیشتر نمایان می شوند. بر این اساس، تدارک طرح های پژوهشی به منظور تکمیل فرایند اعتباریابی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی و حتی تکرار بعضی پژوهش ها برای تایید یافته های فعلی به عنوان یک ضرورت پیشنهاد می شود. انجام چنین پژوهش هایی، مقدمات لازم برای هنجاریابی فرم ۶۰ گویه ای مقیاس مشکلات بین شخصی را، به عنوان فرایندی متمایز از

REFERENCES

- Alden LE Wiggins JS Pincus AL (1990) Construction of circumplex scales for the Inventory of Interpersonal Problems. *Journal of Personality Assessment*. 55(3-4) 521-536.
- Austin EJ et al (2004). Measurement of trait emotional intelligence: Testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s (1998) measure. *Personality and Individual Differences*. 36 (3) 555-562.
- Barkham M Hardy GE Startup M (1996). The IIP-32: A short version of the Inventory of Interpersonal Problems. *British Journal of Clinical Psychology*. 35 (1) 21-36.
- Besharat MA (2006a). [Psychometric properties of the Inventory of Interpersonal Problems (IIP-127)]. Research Report: University of Tehran, Tehran. (Persian)
- Besharat MA (2006b). [Reliability and Validity of the Mental Health Inventory]. *Faslnameh Daneshvar Raftar*. 16 (6) 11-16. (Persian).
- Besharat MA (2007a). [Psychometric properties of the Self-Esteem Rating Scale]. Research Report: University of Tehran, Tehran. (Persian)
- Besharat MA (2007b). Psychometric properties of Farsi version of the Emotional Intelligence Scale-41 (FEIS-41). *Personality and Individual Differences*. 43 (5) 991-1000.
- Besharat MA (2008). [Reliability and validity of the Inventory of Interpersonal Problems (IIP-127)]. *Daneshvar Raftar*. 28(1) 13-20. (Persian)
- Besharat MA (2009). [Reliability and validity of a short form of the Mental Health Inventory in an Iranian population]. *Forensic Medicine*. 15(2) 87-91. (Persian)
- Cattell RB (1966). The scree test for the number of factors. *Multivariate Behavioral Research*. 1(2) 245-276.
- DiTommaso E et al (2003). Attachment styles, social skills and loneliness in young adults. *Personality and Individual Differences*. 35(2) 303-312.
- Goldberg DP Williams PA (1988). *A Users' Guide to the General Health Questionnaire*. Berkshire: NFER, Nelson.
- Gude T et al (2000). Inventory of Interpersonal Problems: A three-dimensional balanced and scalable 48-item version. *Journal of Personality Assessment*. 74(2) 296-310.

- Gurtman MB (1992). Trust, distrust, and interpersonal problems: A circumplex analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*. 62(6) 989-1002.
- Gurtman MB (1995). Personality structure and interpersonal problems: A theoretical-guided item analysis of the Inventory of Interpersonal Problems. *Personality Assessment*. 2 (4) 343-361.
- Gurtman MB (1996). Interpersonal problems and the psychotherapy context: the construct validity of the Inventory of Interpersonal Problems. *Psychological Assessment*. 8(3) 241-255.
- Hoffart A (1997). Interpersonal problems among patients suffering from panic disorder with agoraphobia before and after treatment. *British Journal of Medical Psychology*. 70(2) 149-157.
- Horowitz LM (1979). On the cognitive structure of interpersonal problems treated in psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 47 (1) 5-15.
- Horowitz LM et al (1982). The Prototype of a Lonely Person. In LA Peplau Perlman D (Eds) *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy*. New York: Wiley Interscience.
- Horowitz LM et al (1988). Inventory of interpersonal problems: psychometric properties and clinical applications. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 56 (6) 885-892.
- Horowitz LM, Vitkus J (1986). The interpersonal basis of psychiatric symptoms. *Clinical Psychology Review*. 6 (5) 443-469.
- Hudson W (1982). *The Clinical Measurement Package: A Field Manual*. Homewood, IL: Dorsey Press.
- Lam D et al (2003). Response style, interpersonal difficulties and social functioning in major depressive disorder. *Journal of Affective Disorders*. 75(3) 279-283.
- Markowitz JC et al (1996). Interpersonal improvement in chronically depressed patients treated with desipramine. *Journal of Affective Disorders*. 41(1) 59-62.
- Mayer JD Salovey P (1997). What is emotional intelligence? In Salovey P and Mayer JD (Eds.). *Emotional development and emotional intelligence* (pp. 3-31). New York: Basic Books.
- Nugent WR, Thomas J (1993). Validation of the Self-Esteem Rating Scale. *Research on Social Work Practice*. 3(2) 191-207.
- Saklofske DH et al (2003). Factor structure and validity of a trait emotional intelligence measure. *Personality and Individual Differences*. 34(4) 707-721.
- Salovey P, Mayer JD (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 9(3) 185-211.
- Savournin R et al (1995). The elusive factor structure of the Inventory of Interpersonal Problems. *British Journal of Medical Psychology*. 68 (4) 353-369.
- Schutte NS et al (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*. 25 (2) 167-177.
- Segrin C Taylor M (2007). Positive interpersonal relationships mediate the association between social skills and psychological well-being. *Personality and Individual Differences*. 43 (4) 637-646.
- Soldz S et al (1995). A short form of the Inventory of Interpersonal Problems Circumplex Scales. *Psychological Assessment*. 2, 53-63.
- Tse WS Yip THJ (2009). Relationship among dispositional forgiveness of others, interpersonal adjustment and psychological well-being: implication for interpersonal theory of depression. *Personality and Individual Differences*. 46(3) 365-368.
- Veit CT Ware JE (1983). The structure of psychological distress and well-being in general population. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 51(5) 730-742.
- Wenzel A et al (2005). Communication and social skills in socially anxious and nonanxious individuals in the context of romantic relationships. *Behaviour Research and Therapy*. 43 (4) 505-519.
- Worthington EL et al (2007). Forgiveness, health, and well-being: a review of evidence for emotional versus decisional forgiveness, dispositional forgivingness, and reduced unforgiveness. *Journal of Behavioral Medicine*. 30 (4) 291-302.

Psychometric properties of a short form of the Inventory of Interpersonal Problems

Besharat, M. A. (PhD)^{1*}; Mohammad Mehr, R.² (MAP); Pourbohloul, S.² (MAP); Azizi, L.² (MAP)

1. Professor of Clinical Psychology, Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran
2. MAP, Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran
3. MAP, Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran
4. MAP, Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract

Background and aim

Interpersonal problems are difficulties that an individual experiences in relating to others and are sources of subjective distress. The main purpose of this study was to examine reliability, validity, and exploratory factor analysis of a short form of the Inventory of Interpersonal Problems in an Iranian students.

Materials and methods

This is a psychometric study and analysis of the data involved mainly descriptive statistics. 647 volunteers (490 females, 434 males) from universities in Tehran were included in this study. All participants were asked to complete the Inventory of Interpersonal Problems (IIP-60), the Mental Health Inventory (MHI-28), the Self-Esteem Rating Scale (SERS), and the Emotional Intelligence Scale (EIS). The scale was validated with construct, convergent and discriminant validity. Its reliability was measured by internal consistency and test-retest reliability methods.

Findings

The results of exploratory factor analysis supported six factors for the IIP-60 as well as a single general factor of interpersonal problems. The convergent and discriminant validity of the IIP-60 were supported by an expected pattern of correlations between the scale and the measures of mental health, self-esteem, and emotional intelligence. Coefficient alpha estimates of internal reliability were between .82 and .93 for the IIP-60 subscales. Test-retest reliability of the IIP-60 was also calculated at the range of .65-.81. All correlations were statistically significant.

Conclusion

It can be concluded that the Inventory of Interpersonal Problems (IIP-60) is a valid and reliable scale to measure interpersonal problems.

Keywords: Inventory of Interpersonal Problems (IIP-60), Reliability, Validity, Exploratory factor analysis.

Corresponding Author: Dr. Besharat, Professor of Clinical Psychology, University of Tehran, P. O. Box 14155-6456, Tehran, Iran.

E-mail: besharat@ut.ac.ir